

Міністерство освіти і науки України
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Факультет соціології
Кафедра теорії та історії соціології

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

**«Соціологічні виміри ставлення користувачів мережі «Quora» до
ЛГБТК+ спільнот»**

Спеціальність: 054 «Соціологія»

Освітня програма: «Гендерні студії»

Освітній ступінь: магістр

Кваліфікація: магістр соціології

Авторка:

Соболева Єлізавета Олегівна,
студентка магістратури

Науковий керівник:

Судаков Володимир Іванович,
доктор соціологічних наук, професор

Магістерська робота допущена до захисту
рішенням кафедри теорії та історії соціології

Протокол № _____ від « _____ » _____ 2022 р.

Зав. кафедри _____ проф. Судаков В.І.

підпис

Київ-2022

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. Основні напрями фундаментальних та прикладних досліджень соціологічних вимірів ставлення до ЛГБТК+ спільнот	9
РОЗДІЛ 2. Потенціал та можливості онлайн етнографічного дослідження для аналізу соціологічних вимірів ставлення користувачів мережі “Quora” до геїв та лесбійок	21
РОЗДІЛ 3. Закономірності та тренди в соціологічних вимірах ставлення користувачів мережі «Quora» до геїв та лесбійок	32
ВИСНОВКИ	37
ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	40

АНОТАЦІЯ

Соболева Є. Соціологічні виміри ставлення користувачів мережі «Quora» до ЛГБТК+ спільнот.

Магістерська робота за спеціальністю 054 – Соціологія. – Київський національний університет імені Тараса Шевченка, кафедра теорії та історії соціології. – Київ, 2022. – 46 сторінок, список джерел – 72 найменування.

Магістерське дослідження присвячено дослідженню соціологічних вимірів ставлення користувачів мережі «Quora» до ЛГБТК+ спільнот.

У роботі теоретично узагальнено проблеми дискримінації, фізичного та ментального утиску та різного ставлення до представників ЛГБТК+ спільнот, з'ясовано ступінь розробленості проблеми у соціологічній науці та досліджено специфіку ставлення до геїв та лесбійок користувачів онлайн форуму «Quora». Визначено сутність понять: «гендерні норми», «маскулінність», в тому числі «гегемонна маскулінність», «гетеросексуальна матриця», «гетеросексуальна нормативність», «гендерний порядок», «сексуальні упередження». Розкрито специфіку соціологічного підходу до дослідження вимірів ставлення до ЛГБТК+ спільнот. Досліджено різницю у ставленні до геїв та лесбійок на основі коментарів користувачів мережі «Quora». Здійснено онлайн етнографічне дослідження ставлення користувачів мережі «Quora» до геїв та лесбійок.

Ключові слова: *гендерні норми; ставлення до геїв та лесбійок; Quora; онлайн етнографія.*

ABSTRACT

Sobolieva Y. Sociological dimensions of the attitude of Quora users to LGBTQ + communities.

Master's thesis in specialty 054 - Sociology. - Taras Shevchenko National University of Kyiv, Department of Theory and History of Sociology. - Kyiv, 2022. - 46 pages, 72 sources.

This master's thesis is devoted to the study of sociological dimensions of the attitude of Quora users to LGBTQ + communities.

The paper theoretically summarizes the problems of discrimination, physical and mental harassment, and different attitudes towards members of LGBTQ+ communities, clarifies the degree of elaboration of the problem in sociological science, and explores the specifics of attitudes towards gays and lesbians of users of the online forum "Quora". Concepts like "gender norms", "masculinity", including "hegemonic masculinity", "heterosexual matrix", "heterosexual norms", "heterosexual norms", "gender order", "sexual prejudices" are defined. The specifics of the sociological approach to the study of the dimensions of attitudes towards LGBTQ + communities are revealed. The difference in attitudes towards gays and lesbians was studied based on the comments of Quora users. An online ethnographic study of Quora users' attitudes towards gays and lesbians has been conducted.

Key words: gender norms; attitudes towards gays and lesbians; Quora; online ethnography.

ВСТУП

Актуальність. Наше дослідження є актуальним у зв'язку із новизною використання онлайн етнографічних підходів до дослідження сенситивних тем, таких як прийняття лесбійок та геїв у суспільстві та відмінностях у ставленні до цих груп.

Основним фокусом цієї роботи є соціологічні виміри ставлення користувачів мережі «Quora» до ЛГБТК+ спільнот, а конкретніше, до геїв та лесбійок, як найбільш численних представників. Прийняття є великою проблемою як для геїв, так і для лесбійок, але чому існує різниця між прийняттям цих двох груп? Чи ставляться до лесбійок краще, ніж геїв? У міру того, як суспільства та країни стають більш прогресивними та відкритими, люди отримують більше свободи слова та самовираження. В даний час, у більшості розвинених країн майже ніхто не здивується, побачивши людину з спільноти ЛГБТК+, але, на жаль, проблеми із правами ЛГБТК+ та їх дискримінація є як у розвинених, так і в нерозвинених країнах.

Онлайн етнографічне дослідження також є досить новим напрямом, особливо при дослідженні сенситивних груп та ставлення користувачів та відкритих онлайн форумах.

Дослідження ставлення до представників ЛГБТК+ спільнот викликали наукову цікавість таких авторів, як Г. Алпорт, А. Бланшил, К. Коліер, Р. Коннел, Дж. Дін, Т. Едвартс, Дж. Веллман та Дж. Батлер.

Із українських дослідників, важливий внесок зробила Тамара Марценюк із крос-культурним аналізом ставлення населення до геїв та лесбійок та порівняння його у декількох Європейських країнах.

Онлайн етнографічні дослідження були досліджені багатьма авторами, особливе значення становлять наробики Т. Харта, К. Хайна, А. Маркхам та Дж. Скагебі.

Об’єкт роботи: Соціологічні виміри ставлення користувачів соціальних мереж до ЛГБТК+ спільнот.

Предмет: Соціологічні виміри ставлення користувачів мережі «Quora» до ЛГБТК+ спільнот.

Мета: з’ясувати особливості соціологічних вимірів ставлення користувачів мережі «Quora» до ЛГБТК+ спільнот та виявити їх закономірності.

Методи дослідження: Реалізація дослідження проведена через комплекс теоретичних та емпіричних методів: теоретико-методологічний аналіз проблеми, систематизація вітчизняних та міжнародних наукових літературних джерел, онлайн етнографічне дослідження.

Завдання:

1. Визначити особливості соціологічних вимірів ставлення користувачів соціальних мереж до геїв та лесбійок.

2. Охарактеризувати соціологічні підходи дослідження причин різного ставлення до геїв та лесбійок.

3. Розкрити можливості онлайн етнографічного дослідження для аналізу даних у відкритих онлайн джерелах, таких як онлайн форуми.

4. Дослідити потенціал та евристичні можливості порівняльного соціологічного аналізу змісту відповідей стосовно ставлення користувачів у мережі “Quora”.

5. Визначити закономірності та тренди в соціологічних вимірах ставлення користувачів мережі «Quora» до ЛГБТК+ спільнот.

Наукова новизна дослідження:

Уперше:

– проведено дослідження ставлення користувачів мережі «Quora» до геїв та лесбійок методом онлайн етнографії. Виділено п’ять кластерів думок

користувачів мережі «Quora»: сексуалізація/ фетишізація/ об'єктивізація лесбійок; жіночність/ маскуліність; вплив на сприйняття порно та сексуального життя; гетероцентричний/ гетеронормативний світ; суспільство, де домінують чоловіки.

Дістали подальшого розвитку:

– уявлення про ставлення та дискримінаційні практики щодо геїв та лесбійок;

– уявлення про використання онлайн етнографічних досліджень для аналізу соціологічних вимірів ставлення до представників ЛГБТК+ спільнот.

Практичне значення магістерської роботи. Результати магістерського дослідження можуть бути використані для здійснення аналізу ставлення користувачів інших соціальних мереж до геїв та лесбійок. Також, отримані результати можуть у подальшому бути корисними при розробці досліджень щодо ставлення до представників інших ЛГБТ+ спільнот. Результати дослідження можуть доповнити програму викладання дисциплін з гендерних студій та соціології.

Структура роботи. Магістерська робота містить вступ, три розділи, висновки та перелік використаних джерел (72).

РОЗДІЛ 1. Основні напрями фундаментальних та прикладних досліджень соціологічних вимірів ставлення до ЛГБТК+ спільнот

Ставлення до ЛГБТК+ спільнот є цікавою та необхідною до дослідження темою у сучасному світі із тенденціями до рівності та прийняття представників ЛГБТК+. По всьому світу негетеросексуальні чоловіки та жінки стикаються з повсюдно дискримінацією та серйозною ворожістю, включаючи насильство. Одностатеві сексуальні дії є незаконними в більш ніж 70 країнах і караються смертною карою в деяких із цих місць [Amnesty International, 2018]. Одним із вагомих досліджень, що вийшли нещодавно, є дослідженням 2020 року, проведене Беттінсолі та його колегами, трьома психологами зі США, де виявили, що у 23 країнах, серед яких як західні, так і не західні суспільства, геїв недолюблюють більше, ніж лесбійок, у всіх країнах, де проводилося дослідження [Bettinsoli, 2020].

Враховуючи, що сексуальні упередження є глобальною проблемою, важливо знати, чи застосовні нинішні соціально-психологічні моделі для розуміння ставлення до сексуальних меншин загалом, у тому числі серед маловивчених груп населення. Традиційні гендерні норми передбачають, що чоловіки всіляко проявляють свою силу, мужність та владу, тоді як жінки мають бути більш пасивними, спокійними та покірними [Eagly & Mladinic, 1989].

Дослідження Беттінсолі та його колеґ висвітлює проблеми негативного ставлення та насильницької поведінки щодо геїв та лесбійок у 23 країнах [Bettinsoli, 2020]. Автори висвітлюють багато проблем, пов'язаних із сприйняттям і негативом по відношенню до геїв і лесбійок, таких як гендерні норми та сексуальні упередження, і посилаються на концепцію гендерних норм, які передбачають поведінку, яка підживлює

гетеронормативну систему, де чоловіки та жінки, що відповідають нормам розглядаються як «доповнення» один одного, і це робить гетеросексуальне сполучення необхідним і нормальним [Glick & Fiske, 1996; Ingraham, 2006; Jackson, 2006; Rich, 1980]. У цій роботі вони обговорюють гетеронормативну гендерну систему, яка відіграє велику роль у сексуальних упередженнях до геїв і лесбійок, оскільки вони не вписуються в традиційні гендерні норми та системи.

Бажання зберегти гетеронормативну гендерну систему, здається, лежить в основі сексуальних упереджень, принаймні в західних суспільствах [Gordon & Meyer, 2007]. Наприклад, дослідження голландських підлітків виявило, що прийняття гендерного нонконформізму пов'язане з позитивним ставленням до сексуальних меншин [Collier, Bos, & Sandfort, 2012].

Існуючі дослідження показують, що чоловіки не тільки частіше виступають акторами сексуальних упереджень, але й їх жертвами. У порівнянні з жінками-лесбійками, ставлення до геїв особливо негативне, принаймні в Сполучених Штатах [Herek, 2002; Whitley, 2001] та Італії [Pistella, Tanzilli, Ioverno, Lingiardi, & Baiocco, 2018]. На особистісному рівні, дослідження проведені в Сполучених Штатах, показують, що чоловіки, як правило, повідомляють про більш негативне ставлення до чоловіків-геїв (порівняно з жінками-лесбійками), тоді як жінки не розрізняють ці групи у своїх упередженнях [Herek, 2002; LaMar & Kite, 1998; Span & Vidal, 2003].

У дослідженні “Загальноприйнята та вузька хода: вивчення ролі традиційних гендерних норм у сексуальних упередженнях” авторів Джозефа Веллмана та Шеннон Маккой [Wellman & McCoy, 2014], вони досліджують, до якої міри упередження щодо геїв і лесбійок можуть

частково зумовлюватися традиційними гендерними нормами та порушенням цих норм, які представляють одностатеві пари.

Автори зазначають, що хоча за останні півстоліття було досягнуто багато успіхів у сфері громадянських прав і толерантності до різноманітних стигматизованих груп, упередження, засновані на сексуальній орієнтації, залишаються значною проблемою. Чоловіки-геї та жінки-лесбійки постійно стикаються з дискримінацією та упередженнями, що призводить до труднощів з отриманням роботи та житла [Hebl, Foster, Mannix, & Dovidio, 2002; Herek, 2009], піддаються остракізму та ігноруванню [Bromgard & Stephan, 2006; Talley & Bettencourt, 2008], словесним образам [Poteat & Espelage, 2005] та навіть фізичним нападам [Herek, 2009].

Багато теорій упереджень [Allport, 1954; Stephan & Stephan, 2000] припускають, що ворожнеча поза групою може виникнути через уявне порушення цінностей, які шануються всередині групи. Наприклад, теорії символічної загрози (такі як символічний расизм), припускають, що в основі упереджень лежить конфлікт щодо цінностей і переконань [Kinder & Sears, 1981; McConahay, 1983]. Відповідно до цієї точки зору, коли сторонні групи сприймаються як ті, що порушують важливі цінності, вони оцінюються більш негативно [Biernat, Vescio, & Theno, 1996]. Хоча значна частина досліджень символічної загрози була зосереджена на расизмі, вона також була застосована до сексуальних упереджень. Було показано, що особи, які вважають, що геї та лесбійки порушують важливі моральні цінності, мають більш негативне ставлення до них [Haddock, Zanna, & Esses, 1993; Wynan & Snyder, 1997]. Автори зазначають, що коріння сексуальних упереджень і дискримінації, ймовірно, тісно пов'язані з традиційними гендерними нормами та ролями [Herek, 2000; Parrott, 2009].

Особи, які порушують гендерні норми, стикаються із певними наслідками. Чоловіків, що мають “жіночі” риси, легко сприймають як геїв,

а не гетеросексуалів; так само жінки з “чоловічими” рисами часто сприймаються як лесбійки [Blashill & Powlishta, 2009; Kite & Whitley, 1998]. Це посилене упередження може бути результатом загрози маскулінності, яку представляють геї. Жорсткість та крихкість чоловічої гендерної ролі може спонукати чоловіків до антигейської поведінки, щоб підтримати свою маскулінність [Kite & Whitley, 1998; Parrott, 2009].

У дослідженні Джозефа Веллмана та Шеннон Маккой щодо ролі традиційних гендерних норм у сексуальних упередженнях, автори застосували багатометодний підхід, досліджуючи як схвалення, так і важливість традиційних гендерних норм. Вони виявили, що незалежно від власного рівня схвалення традиційних гендерних норм гетеросексуальними чоловіками, підвищення традиційних гендерних норм призвело до посилення сексуальних упереджень до геїв. Більшість досліджень, які вивчали сексуальні упередження, виключали лесбійок. Часто припускають, що в основі упереджень як до геїв, так і до лесбійок лежать одні й ті ж процеси, однак результати дослідження Веллмана та Маккой свідчать про те, що це може бути не так, і підкреслюють необхідність включення лесбійських цілей у майбутні дослідження. Автори припускають, що за останні десятиліття ми спостерігаємо позитивні зміни у ставленні до геїв і лесбійок, можливо, саме через зниження традиційних гендерних норм.

Звичайно, не можна виключати внесок української наукової спільноти. Однією із важливих та цікавих робіт є дослідження Тамари Марценюк та ін. “Крос-культурний аналіз ставлення населення до геїв та лесбійок: Україна, Швеція, Іспанія, Угорщина та Німеччина” [Марценюк, 2014]. Автори провели аналіз суспільної думки жителів вищезазначених країн щодо геїв та лесбійок на основі міжнародно визнаного дослідження European Social Survey (ESS) у період із 2004 по 2011 роки. Головною метою дослідження є порівняння ставлення жителів різних країн Європи до представників ЛГБТ+

спільнот, виявлення факторів, що на це впливають та яка державна політика щодо ЛГБТ+ спільнот у досліджуваних країнах.

У проаналізованих країнах (Україна, Швеція, Іспанія, Угорщина та Німеччина) були виявлені ґрунтовні відмінності у вищезазначених сферах дослідження. Рівня задоволеності життям загалом впливає на формування більш негативного ставлення у Німеччині та Іспанії, в той час як в Україні, додатково до цього, на ставлення ще впливають певні ознаки (наявність дітей, низький рівень задоволеності економічним становищем, освітою, урядом і медичним обслуговуванням). Загалом, респонденти із нижчим рівнем освіти, більшою релігійністю та віком виявляли більш негативне ставлення до до геїв та лесбійок. Із цікавих парадоксів є те, що українці, у яких головними ціннісними орієнтаціями є добро та орієнтованість на рівність, виявляють гірше ставлення до геїв та лесбійок. До того ж, спостерігається пряма залежність між високим рівнем розробленості державної політики щодо ЛГБТ+ спільнот та позитивним ставленням до геїв та лесбійок [Марценюк, 2014].

Розглядаючи та порівнюючи сексуальні упередження до геїв та лесбійок, Беттінсолі та його колеги помічають, що відмінність у ставленні до чоловічих і жіночих сексуальних меншин може бути більш розвинена міжкультурно, і однією з причин цього може бути відсутність диференціації між геями та лесбійками (зараховуючи обох до категорії «гомосексуалістів») [Bettinsoli, 2020]. Прогалини в подібних даних можуть показати нам більш серйозні проблеми, як-от виключення жінок із публічної сфери загалом [Perez, 2019] і невидимість лесбійок зокрема [Guth, 1978; Lamble, 2009]. Для дослідження Беттінсолі та його колеги використовували IPSOS Global Advisor, у межах роботи були проаналізовані результати онлайн-опитування 23 як західних, так і незахідних країн. Як один із результатів дослідження, автори зазначають,

що стать учасника була значною мірою пов'язана зі ставленням до чоловіків-геїв (це означає, що жінки повідомляли про більш позитивне ставлення порівняно з чоловіками), але такого самого зв'язку не було виявлено зі ставленням до лесбійок. Крім того, вони виявили негативний, значущий зв'язок між схваленням гендерних норм та ставленням до геїв і лесбійок. І одним із найважливіших результатів, які ми прагнемо дослідити в цій роботі, є той факт, що геїв не люблять більше, ніж лесбійок у всіх країнах, що досліджувались у роботі Беттінсолі та його колег [Bettinsoli, 2020]. Це посилює ідею про те, що жінки невидимі в публічній сфері, коли говорять про патріархальні суспільства, незалежно від їхньої сексуальності [Perez, 2019; Guth, 1978; Lamble, 2009].

Важливим доповненням до нашої уваги є робота “Queering the Pitch? Геї маскулінності” Тіма Едвардса, де він зосереджується на працях Єви Седжвік та Джудіт Батлер, як двох найвидатніших і найвпливовіших теоретиків пост структурних досліджень щодо гендеру та сексуальності та звертає увагу на їх наробки щодо питання маскулінності геїв та лесбійок [Edwards, 2005].

У книзі «Між людьми» Седжвік побудувала нову концепцію гомосоціальності, щоб описати діапазон афективних стосунків між чоловіками, які існують на континуумі від беземоційних до повністю гомосексуальних [Sedgwick, 1985]. У результаті, можливо, ненавмисно, вона провела паралель з наробками Адрієнн Річ про лесбійський континуум, що використовується для опису стосунків між жінками [Rich, 1984]. Однак основним напрямом аналізу Седжвік було дослідити стосунки гомосексуального та маскулінного і, зокрема, виявити ступінь взаємозалежності цих двох понять. Її обговорення також було історично зосередженим, вважаючи гомосексуальну ідентичність взаємозалежною з виникаючими формами маскулінності протягом 19 століття.

У роботі «Епістемологія шафи» Седжвік розширила свій аналіз ролі гомосексуаліста та, наслідуючи Фуко, вона робить спробу деконструювати категорію гомосексуалістів та всю роздільну систему сексуальної категоризації [Sedgwick, 1990]. Початкова мета її аналізу полягала в тому, щоб підірвати стійкість «гомосексуалістів» як визначальної категорії, яка водночас створює шафу, з якої гомосексуаліст повинен був нескінченно «виходити» [Edwards, 2005]. Складність тут полягає в тому, що шафа залишається не просто семантичною конструкцією, а інституційно підтримуваною соціальною реальністю, що ґрунтується на ширших процесах стигми та остракізму. Загалом, відповідно до Седжвік, дискурсивна шафа не мала б значення, якби не негативні наслідки, які можуть і часто виникають у зв'язку з виходом із більш соціальної шафи.

У пізніших роботах Седжвік сформувала подальший розрив між статтю і гендером, тут маскуліність і гомосексуальність, виступають як два поняття, що вона використовує як не завжди пов'язані. Загалом, маскуліність не обов'язково стосується чоловіків або лише чоловіків, і Седжвік повертається до розуміння гендеру, зосередженого на андрогінії, згідно з яким деякі чоловіки та жінки мають більше або менше маскуліності та фемінності [Sedgwick, 1995]. Здавалося б, це не тільки руйнує гендерні дуалізми, але й цілковито піднімає інше питання, а саме, наскільки маскуліність взагалі має відношення до чоловіків, геїв чи гетеросексуалів.

Джудіт Батлер у роботі «Гендерна занепокоєність» намагається зруйнувати дуалізм гендерної ідентичності. Авторка робить спробу підірвати фундаментальну необхідність категорії «жінки» і натомість стверджує, що феміністична політика повинна викликати радикальну критику політики ідентичності як такої [Butler, 2002]. За допомогою низки психоаналітичних досліджень вона намагається продемонструвати взаємну

залежність і суперечність категорій статі та гендеру як цілком штучних і неприродних конструкцій, які існують насамперед на рівні повторюваного виконання. Отже, вона сприймає гендер як справді існуючий лише через безперервні процеси, мовлення та дії.

Щоб краще зрозуміти, як суспільні примусові гетеросексуальні практики впливають на лесбійок і геїв, ми хотіли б звернутися до Джудіт Батлер та її гетеросексуальної матриці, яку вона використовує, «щоб позначити ту сітку культурної зрозумілості, за допомогою якої тіла, стать і бажання натуралізуються. Я спираюся на поняття «гетеросексуальний контракт» Монік Віттіг і, меншою мірою, на поняття «обов'язкова гетеросексуальність» Адрієн Річ, щоб охарактеризувати гегемонну дискурсивну/епістемічну модель гендерної зрозумілості, яка передбачає, що тіла когерентні та мають сенс. Має існувати стабільна стать, виражена через стабільну стать (чоловічий род виражає чоловічий, жіночий – жіночий), який опозиційно та ієрархічно визначається через обов'язкову практику гетеросексуальності» [Butler, 2002]. Що стосується гетеросексуальної матриці, то ми бачимо, що для гомосексуалістів немає в ній місця і вони абсолютно виключені та «сприйняті як радикально не обумовлені гетеросексуальними нормами».

Авторка зазначає, що не гетеросексуальна нормативність породжує та консолідує гендер, а гендерна ієрархія, яка, як кажуть, забезпечує гетеросексуальні стосунки. Якщо гендерна ієрархія породжує та консолідує гендер, і якщо гендерна ієрархія передбачає оперативне поняття статі, то гендер є тим, що викликає гендер, і формулювання завершується тавтологією. У своїй книзі Батлер вказує, що геї можуть зазнавати дискримінації на роботі, оскільки вони не відповідають традиційним загальноприйнятим гендерним нормам. І сексуальні домагання геїв цілком

можуть мати місце не у контексті зміцнення гендерної ієрархії, а на підтримку гендерної нормативності [Butler, 2002].

Відповідно до визначення гендерного порядку, яке, за Р. Коннел, є структурою відносин, що пов'язують гендерні режими інституцій та гендерні порядки місцевих суспільств у світовому масштабі, ми могли помітити, що вона розглядає гендерний порядок як частину більшої реальності та нерівноправної глобальної економіки в глобальному суспільстві [Connell, 2020]. Коннелл також стверджує, що в соціальній організації сексуальності існують тенденції до кризи. Криміналізація гомосексуалізму чоловіків наприкінці дев'ятнадцятого століття не тільки не придушила сексуальну практику, але й стимулювала політичну мобілізацію гомосексуалістів у ХХ столітті [Connell, 1990]. Це говорить про довгострокові труднощі у підтримці політики вибіркового сексуальних репресій, але ця політика потрібна, якщо держава хоче підтримувати домінування гетеросексуальної маскулінності. Згідно з Пілшер та Велеган, Барбара Маршал вважає концепцію гендерного порядку цінною для аналізу гендеру, зокрема для розуміння взаємозв'язку між індивідуальним гендерним суб'єктом і гендером як соціальною структурою. Для Маршал гендерний порядок забезпечує «спосіб інтерпретації», за допомогою якого люди конструюють втілену суб'єктивну та соціальну ідентичність [Pilcher & Whelehan, 2004; Marshall, 1994].

Гегемонна маскулінність також є одним із ключових понять, яке слід згадати. Термін і концепція гегемонної маскулінності вперше були використані в 1980-х роках і сформувалися під впливом психології, соціології, жіночого визвольного руху, руху за визволення геїв і, нарешті, психоаналізу. Гегемонна маскулінність була визначена і зрозуміла як моделі практики, які заохочують і підтримують домінування чоловіків над жінками. Чоловікам, які дотримуються гегемонної чоловічої ідентичності,

надається доступ до більшої влади, статусу та престижу в суспільстві, ніж людям, які цього не дотримуються [Connell, 2020]. Гегемонна маскулінність не вважається «нормальною» маскулінністю, яку виконує більшість чоловіків, а скоріше нормативною маскулінністю, яка втілює найкращі способи бути чоловіком. Коннел стверджує, що «гегемонна маскулінність» не є фіксованим типом характеру, а завжди та скрізь є однаковою [Connell, 2020]. Скоріше, це маскулінність займає гегемонну позицію в даній моделі гендерних відносин, позицію, яка завжди є спірною. Автор говорить про те, що поширеність гетеросексуальності сприймається як «норма», де будь-які винятки будуть відхилятися, не оцінюватися, і що робить певні рівні влади, статусу та престижу в суспільстві важкодосяжними [Waling, 2019].

Загалом, вчені стверджують, що гетеросексуальність є центральною в побудові домінантних маскулінностей і можливості мати доступ до влади та статусних інституцій [Connell, 1987; Kimmel, 2005]. Коннел розробив концепцію гегемонної маскулінності, щоб теоретизувати вищу форму маскулінності, про яку всі чоловіки повинні домовлятися, впроваджуючи свої гендерні практики [Connell, 1987]. Теоретизуючи гегемонну маскулінність, дослідники концептуалізують її як множинну та ієрархічну. Наприклад, підпорядкування жінок і відмова від практик, пов'язаних з фемінністю, продовжують бути центральними в концепціях гегемонної маскулінності [Connell and Messerschmidt, 2005; Schippers, 2007]. Гетеросексуальні чоловіки аналогічним чином посиляються на гомофобні практики, задля підпорядкування маскулінності геїв до жіночої [Hennen, 2008].

У роботі Джеймса Діна “Гетеросексуальні маскулінності, антигомофобії та зрушення в гегемонній маскулінності: Ідентичність чорних і білих гетеросексуальних чоловіків”, автор зазначає, що гетеросексуальні маскулінності не обов'язково покладаються на гомофобію для свого

становлення McCormack and Anderson, 2010; McCormack, 2011]. Дотримуючись аргументу Штейн щодо розуміння гомофобії як множини, де вона документує, що гомофобії є культурно піддатливими і можуть бути спрямовані на гендерно нормативних геїв, на відміну від гендерно неконформних, автор пропонує підходити до розуміння антигомофобних практик як множинних та конститутивних у встановленні деяких гетеросексуальних маскулінностей [Stein, 2005]. Під антигомофобією Джеймс Дін має на увазі практики, спрямовані на протидію упередженням і дискримінації щодо геїв і лесбійок, а також практики, які можуть виявити гетеросексуальний статус і привілеї, а іноді й відмовитися від них. Антигомофобні дії з боку гетеросексуальних чоловіків вказують на зниження культурної гомофобії і є способом, яким деякі гетеросексуальні чоловіки можуть здобути престиж, висловлюючи підтримку лесбійкам і геям і таким чином підвищуючи свій чоловічий статус [Dean, 2013].

Гегемонна маскулінність фіксує історично домінуючий і все ще помітний шаблон нормативної гетеросексуальної маскулінності, заснованої на гомофобних практиках. Гендерна стратегія визначається діями, які людина робить, щоб узгодити культурні норми гендеру, враховуючи поточні ідеологічні умови, з якими вона стикається [Hochschild, 1989; Hamilton, 2007]. З цієї точки зору, гомофобію можна розуміти як стратегію гендерної та сексуальної ідентичності, яка вирішує проблему ідентифікації себе як нормативно маскулінної, так і гетеросексуальної шляхом висміювання геїв.

Проблема з цією концепцією гомофобії полягає в тому, що вона пов'язує маскулінність із соціальною конструкцією гетеросексуальності настільки тісно, що обидві концепції згортаються одна в одну, а маскулінність виступає як транслятор гетеросексуальності. Це теоретичне змішування зрозуміле: на практиці багато гетеросексуальних чоловіків використовують

саме цю стратегію, відтворюючи гетеросексуальні маскулінності. Тобто, гетеросексуальні чоловіки часто прагнуть бути традиційними, навіть перебільшено маскулітними у своїх проявах ідентичності, щоб спроектувати гетеросексуальний статус. Хоча виконання чоловіками традиційно чоловічих ідентичностей часто асоціюється з гетеросексуальністю, вони не вимагають присутності практики гомофобії. Гетеросексуальні маскулінності можуть бути антигомофобними, навіть якщо вони покладаються на звичайні маскулітні практики для проектування гетеросексуальної ідентичності. У той час як теорія гегемонної маскулінності Коннелла [Connell, 1987] і концепція Кіммела [Kimmel, 2005 & 2008] маскулітність як гомофобія зафіксувала соціально-історично домінуючий і сучасний стійкий шаблон, збільшення видимості лесбійок і геїв та більша толерантність до гомосексуальності у американців вказує на деяку гетеросексуальну маскулітність від гегемонних гомофобних форм [Loftus, 2001; Hicks and Lee, 2006].

Інші соціологи, такі як Шипперс, розроблюють нові формулювання гегемонної маскулінності, закликаючи до більшої аналітичної точності у визначенні маскулінності та концептуалізації підпорядкування жінок і фемінітностей у її визначенні. Зокрема, вона виступає за те, щоб не зводити маскулінності до поведінки окремих чоловіків або чоловічих тіл та підтримувати аналітичне розмежування між розгляданням лише деяких гетеросексуальних маскулітностей і лише деяких маскулітностей як центральних у формуванні гегемонної маскулінності [Schippers, 2007].

РОЗДІЛ 2. Потенціал та можливості онлайн етнографічного дослідження для аналізу соціологічних вимірів ставлення користувачів мережі “Quora” до геїв та лесбійок

Онлайн етнографія є відносно новим та надзвичайно цікавим підходом до дослідження процесів, думок та явищ, що відбуваються в онлайн просторі.

Проведення онлайн-етнографії передбачає застосування етнографії до віртуальних та/або цифрових умов; тому перед тим що розглядати етнографію в онлайн просторі, ми звернемося до терміну етнографія. Він іноді помилково ототожнюється з методами (опитування, спостереження та інші методи безпосередньої взаємодії з людьми). Насправді етнографія — це цілісний суспільно-науковий підхід, міцно вкорінений в антропологічних традиціях. Етнографія орієнтована на вивчення людської поведінки та культури, і етнографи прагнуть описати й проаналізувати життя, соціальний світ та/або культуру групи людей у певному місці в певний час. Важливо те, що етнографи прагнуть зрозуміти ці явища з точки зору людей, які їх живуть і переживають. Хоча етнографи не дотримуються ідентичних визначень культури, вони зазвичай використовують соціальну взаємодію як відправну точку для відкриття та аналізу більших культур і культурних моделей людей, які вони вивчають.

Дані, зібрані етнографами, насамперед якісні, але можуть бути і кількісними. У будь-якому випадку етнографи значною мірою використовують свій досвід, спостереження та взаємодію при дослідженні, коли вони «декодуєть» місцеві реалії. Етнографи створюють етнографічні звіти, які є не лише дуже детальним описом того, що роблять їхні учасники дослідження, а й тлумаченням значення цієї діяльності [Hart, 2017].

Онлайн етнографія передбачає застосування етнографічних принципів, точок зору та методів до віртуальних та/або цифрових умов. Цифрова

етнографія розпочалася із зародженням Інтернету в 1990-х роках і, незважаючи на те, що спочатку вона викликала багато суперечок, тепер є широко прийнятою в дослідженнях комунікації, а також антропології, освіти, взаємодії людини та комп'ютера, політології, соціології, технічних комунікаціях та інших дисциплінах [Hine, 2000, 2008]. Насправді, високо контекстуалізований, багато описовий, інтерпретаційний підхід онлайн-етнографії є природним підходом для вивчення культури в необмеженій кількості просторів, опосередкованих технологіями.

Як і традиційні етнографи, онлайн-етнографи схильні підходити до культури як до чогось, що виробляється і відтворюється через соціальну взаємодію, включаючи процеси розвитку, змагання, адаптації та використання символічних термінів, правил, соціальних норм тощо. Етнографія в Інтернеті допомагає дослідникам аналізувати складні механізми, через які культура формується та формує технологічні платформи, на яких і через які вона виникає [Hine, 2000, 2008]. Враховуючи її зосередженість на вивченні ситуативної практики, онлайн-етнографія може бути використана для вивчення того, як культура та технології пов'язуються з більшими контекстами, як онлайн, так і офлайн. Цифрова етнографія також має евристичну цінність і може бути використана для розробки та вдосконалення теорій комунікації та культури. Етнографія в Інтернеті також є надзвичайно практичним дослідницьким підходом, який дозволяє дослідникам легко та за зниженою ціною подорожувати різноманітними, складними та надзвичайно цікавими віртуальними місцевостями, багато з яких є міжнародними та міжкультурними [Markham, 2005]. Можна з упевненістю сказати, що існує необмежена кількість цифрових середовищ, які відповідають практично будь-якій області наукових інтересів.

Відповідно до позиціонування етнографії в рамках інтерпретаційної парадигми, онлайн-етнографи розробляють дослідницькі питання (а не гіпотези), оскільки їхня мета — описати та пояснити соціальні, культурні та комунікативні явища у віртуальних просторах. Етнографи в Інтернеті можуть поставити дослідницькі питання про те, наскільки свідомо люди беруть участь у певній соціальній діяльності в онлайн-середовищі, та/або значення онлайн-діяльностей, місць і стосунків. Аналогічно, деякі онлайн-етнографи проводять ретельний аналіз активності учасників, щоб виявити більші культурні норми та/або процеси міжкультурної комунікації.

Подібно до традиційних етнографів, онлайн-етнографи повинні ретельно, етично та стратегічно планувати, як вони отримають доступ до вибраних сайтів та як вони будуть проводити час на них, тому онлайн-етнографи повинні бути готові професійно та переконливо обґрунтувати свій проект. Інтернет-етнографу також може знадобитися захистити ідентичність усієї віртуальної спільноти, а не лише окремих осіб, які беруть участь у дослідженні [Markham & Buchanan, 2012].

Проводячи спостереження, етнографи обмежуються лише спостереженням за діяльністю на соціальній сцені, тоді як при спостереженні учасників вони повністю залучаються до місцевої сцени. Часто етнографи віддають перевагу спостереженню учасників, оскільки вважають, що їх дослідження приносять користь від цього, хоча повна участь не завжди практична або можлива. У будь-якому випадку, доцільно розглянути як позитивні, так і негативні результати, пов'язані зі спостереженням та/або участю в онлайн-середях, і зробити усвідомлений вибір щодо того, яким маршрутом йти [Markham, 2005].

Коли етнографи в Інтернеті розглядають свої варіанти збору даних, вони, природно, повинні враховувати все з наступного: витрати, пов'язані з придбанням технічних інструментів; необхідні технічні характеристики,

включаючи необхідні операційні системи; і наскільки складним і трудомістким буде вивчення та використання нових систем. Незалежно від того, чи створюють вони польові нотатки, знімки екрана, аудіозаписи, скрінкасти чи будь-яку комбінацію цього, онлайн-етнографи повинні бути кваліфікованими та багатозадачними, оскільки вони неминуче збирають та обробляють дані одночасно з виконанням рутинних завдань, які супроводжуються їхніми ролями спостерігача. Більше того, вони покладаються та розвивають цифрову грамотність, необхідну для (а) участі в їхньому польовому сайті та (б) обраних ними методів збору цифрових даних. Хоча це може здатися обтяжливим, ці аспекти проведення цифрової етнографії мають переваги. Інструменти, які використовуються для запису онлайн-спостережень за учасниками, відносно прості у використанні, вони можуть швидко й ефективно отримувати велику кількість багатой складної інформації та даних. Крім того, збирання даних у цифровому форматі дозволяє ефективно зберігати та, в деяких випадках, аналізувати, наприклад, за допомогою програмного забезпечення для якісного аналізу даних.

Перш ніж переходити до створення бази даних, необхідно трохи подумати над питанням зберігання цих даних. Цілком імовірно, що проект створить значну колекцію файлів, більшість з них у цифровому форматі. Важливо зберігати ці дані безпечним і організованим способом, що дозволить як для їх захисту, так і для легкого пошуку для аналізу. В ідеалі дані будуть зберігатися на захищеному паролем пристрої, який можна зберігати в безпечному, навіть заблокованому місці. Замість того, щоб зберігати все на одному пристрої, добре переконатися, що повний набір резервних електронних копій зберігається, наприклад, на зовнішньому жорсткому диску, захищеному паролем. Щоб упорядкувати дані, корисно

розробити простий протокол іменування, який потім послідовно застосовуватиметься до всіх файлів [Hart, 2017].

Оскільки онлайн-етнографів цікавить ситуативна діяльність, вони досліджують не лише те, що роблять люди в онлайн-спільнотах, а й те, як їхня діяльність пов'язана з ширшим контекстом (соціальним, історичним, культурним, досвідом тощо), у якому вони відбуваються. Так само, аналізуючи свої дані, онлайн-етнографи уважні як до екземплярів даних (тобто окремих моментів, які вони задокументували), так і до задокументованого польового сайту в цілому. Загалом, онлайн-етнографи роблять висновки на основі патернів, що складаються із багатьох частин баз даних [Wolcott, 1999]. Наприкінці етапів збору та аналізу даних онлайн-етнографи можуть скласти етнографічні звіти, будь то стаття, серія статей чи ціла книга. У доповіді будуть представлені висновки етнографа щодо особливостей цифрової спільноти. Крім того, звіт може включати переконливий аргумент щодо того, що розкривають ці особливості про соціальне та культурне життя загалом, чи то в цій особливій спільноті, чи в інших, як онлайн, так і офлайн. У цілому етнографічний звіт має зробити цифрову спільноту, її людей, активності та значення зрозумілими та пов'язаними з читачами в цілому [Hine, 2000; Wolcott, 1999].

Посилаючись на роботу Беттінсолі та його колег [Bettinsoli, 2020], ми будемо проводити дослідження з нахилом на якісну онлайн-етнографію гілок форуму Quora, щоб вивчити відносини та думки, що поділяються на платформі. Мета полягає в тому, щоб побачити, як думки на Quora пов'язані зі згаданим вище дослідженням, і що люди говорять про проблему прийняття геїв та лесбійок у більш-менш анонімному просторі.

Для емпіричної частини дослідження ми фокусуємось на проведенні онлайн-етнографічного дослідження. З огляду на те, що ми живемо в цифровому світі, де багато спілкування та роботи відбувається в Інтернеті,

ми вважаємо, що це буде важливою галуззю та методом для вивчення суспільного ставлення та думок. У цій роботі ми висвітлюємо кілька дискусійних тем на форумі Quora щодо ставлення до лесбійок і геїв, їх сприйняття та визнання в суспільстві, а також намагаємось оцінити думки щодо нашої теми. Це пасивне дослідження з метою збору анонімних даних про відповіді, які були опубліковані на Quora. Збір даних буде цільовим через особливе відношення до питання дослідження та сенситивність досліджуваної теми.

Загалом, Quora — це платформа запитань і відповідей, яка інтегрує елементи соціальних мереж у традиційну модель запитань і відповідей (Q&A) [Novak, 2019]. Паралельно з цими елементами користувачі Quora можуть приховати свою особистість під час публікації. Ця анонімна модель забезпечує правильний баланс між модерацією вмісту (лише зареєстровані користувачі можуть публікувати анонімно) та свободою слова, що забезпечується анонімною (для чутливих або особистих тем). У Quora кожна сторінка є результатом колективної роботи спільноти. Коли користувач ставить запитання, боти автоматично призначають його одній або кільком темам і можуть уточнювати інші учасники спільноти. Аналогічно, спільнота може змінити питання, щоб зробити його більш зрозумілим, або об'єднати його з іншою сторінкою.

Quora пропонує унікальну можливість вивчати взаємодію між користувачами, особливо особисту інформацію, таку як демографічні дані, дозволяє аналізувати появу неформальних підспільнот у системі, яка спонукає користувачів діяти як єдина група [Haq, Braud and Hui, 2020].

При розробці методології, ми надихались дослідженням коментарів у Facebook, проведене Skågeby у 2009 році, де автор демонструє цікаву онлайн етнографічну розробку виділення, групування та аналізу онлайн даних [Skågeby, 2009]. Загалом, досліджень проведених саме на форумі

Quora досить мало, відносно інших соціальних мереж, що робить це дослідження потенційно досить цікавим. Етичні міркування, звичайно, є важливою частиною будь-якого дослідження, але для онлайн-етнографії особливо. Онлайн-матеріал може бути досить динамічним і ефемерним. Але він готовий до використання відразу, та нам не треба витратити час і ресурси на його транскрибування, як, наприклад, після інтерв'ю [Skågeby, 2011].

У нашому дослідженні також є питання отримання згоди, а саме, від кого її потрібно отримати, і чи є вона обов'язковою, коли ми працюємо з даними з великих онлайн-форумів. Ми згодні із Брукман і вважаємо, що коли онлайн-інформація, є офіційно та публічно архівованою, може бути доступна без пароля, її використання не заборонено політикою сайту, а досліджувана тема не є дуже чутливою, то її можна вільно цитувати та аналізувати [Bruckman, 2002]. Тим паче, у цьому дослідженні ми прагнемо досягти узагальнених результатів і не хочемо окреслювати жодних конкретних осіб, тому проаналізовані дані не включатимуть псевдоніми форумів та/або будь-яка інформація, яка може ідентифікувати користувачів, не буде опублікована. Крім того, ми не будемо включати жодних прямих цитат через високу ймовірність пізнішої ідентифікації за допомогою різних методів пошуку у мережі інтернет та на форумі Quora зокрема. Загалом, етичні міркування є важливою частиною будь-якого дослідження, і, оскільки ми прагнемо подивитися на ставлення до лесбійок та геїв, це стає ще більш актуальним через тему нашого дослідження. Саме тому, ми прагнемо використовувати лише узагальнені дані, які відображатимуть думки, висловлені в коментарях, без будь-яких прямих цитат, згадок чи посилань, щоб захистити конфіденційність [Skågeby, 2009].

«Хоча технологія пошуку на форумах гарно працює для пошуку та отримання обговорень кінцевих користувачів, вона також погано

класифікує результати та аналізує семантичний зміст дописів» [Skågeby, 2009]. Для цього дослідження ми вручну зібрали дані (відповіді ланцюжків обговорень) з 3 ланцюжків Quora щодо ставлення до геїв та лесбійок. Загалом було зібрано та проаналізовано 67 відповідей. Усі ці відповіді були вручну класифіковані, очищені від нерелевантних (відповідей, не пов'язаних з темою, дублікатів або без пояснень, які можна було б використати в дослідженні) відповідей, а ключові слова були виділені. У чистий набір даних ми включили 52 відповіді, опубліковані з серпня 2014 року по серпень 2020 року, і застосували методологію якісного аналізу даних Романо та його колег [Romano, 2003]. Цей метод складається з трьох основних етапів: вилучення; скорочення через інформаційні системи - полегшений відбір, кодування та кластеризація; і візуалізація (Рисунок 1). Підхід до використання несподіваного та незапланованого онлайн-обговорення як основного матеріалу має великий потенціал для виявлення виразів як таких та абсолютно непередбачуваного досвіду користувачів, які могли бути випущені, наприклад, під час особистих інтерв'ю [Skågeby, 2009].

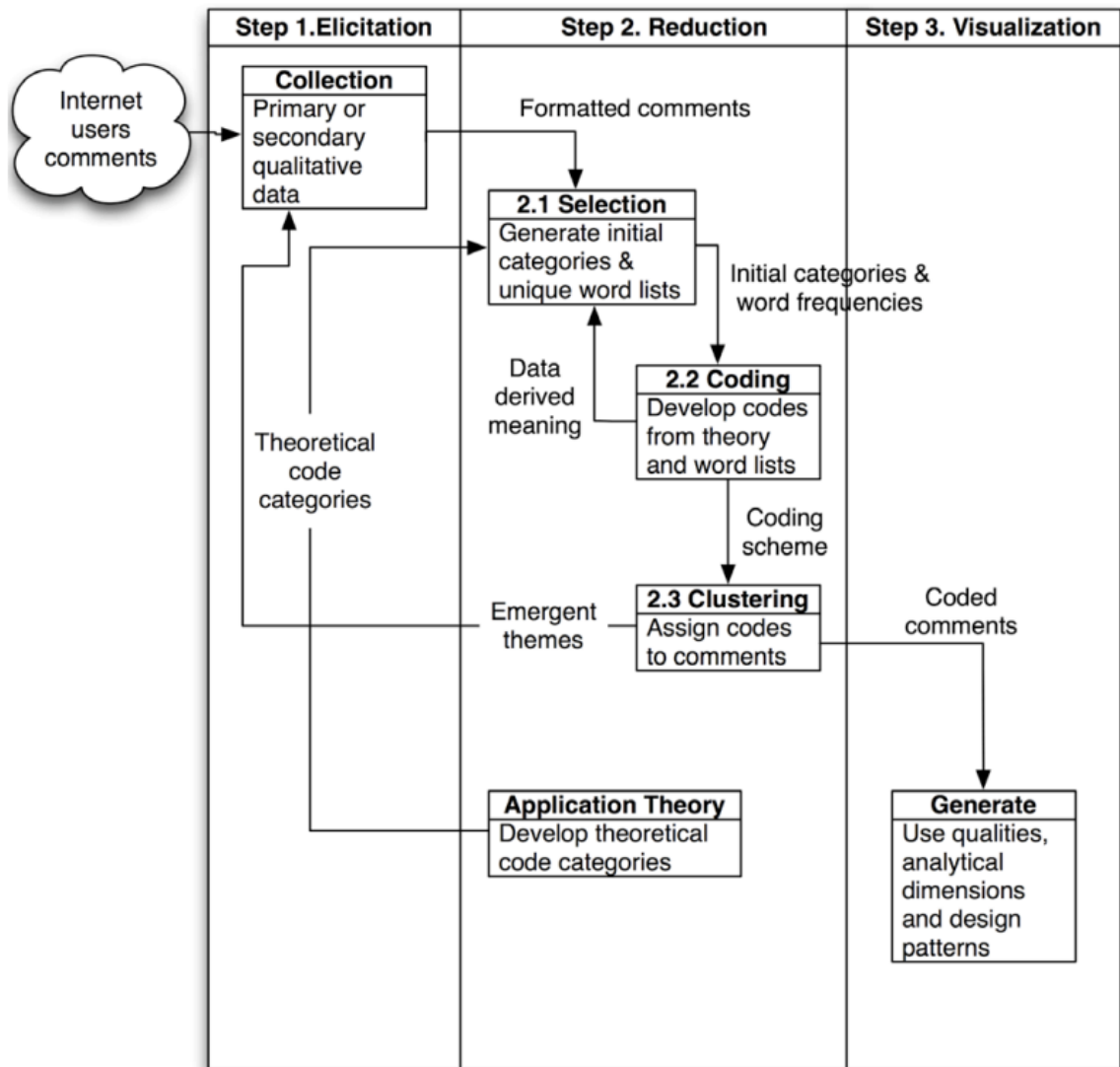

Рисунок 1. Методологія інформаційних систем для аналізу якісних даних в Інтернеті [Romano, 2003]

Отримання даних було досягнуто шляхом збору коментарів, залишених у ланцюжках, пов'язаних із дослідженням. Як зазначають Романо та його колеги, якісні дані можуть бути зібрані як вторинні дані з непрямих джерел, таких як Інтернет-дискусія або будь-яке інше онлайнове чи офлайнове джерело якісних даних [Romano, 2003]. Отже, наприкінці першого кроку ми отримали відформатовані коментарі, які можна проаналізувати за допомогою скорочення на другому кроці. Скорочення, безумовно, було

дуже трудомісткою частиною дослідження, де ми змогли визначити категорії, вибравши та окресливши ключові слова, категорії та ідеї з акцентом на темах для інтерпретаційного аналізу. Після цього ми працювали над кодуванням та групуванням списків слів, відібраних на попередньому кроці. Для частини візуалізації ми вирішили зосередитися переважно на розширеному текстовому аналізі та висновку, а також на діаграмі ключових слів нижче (Рисунок 2). Він демонструє частоту згадування ключових слів в ланцюжках Quora. Незважаючи на те, що ця діаграма не дає нам достатньо даних для кількісного дослідження, ми можемо помітити деякі тренди та тенденції, які будуть висвітлені під час інтерпретації результатів.

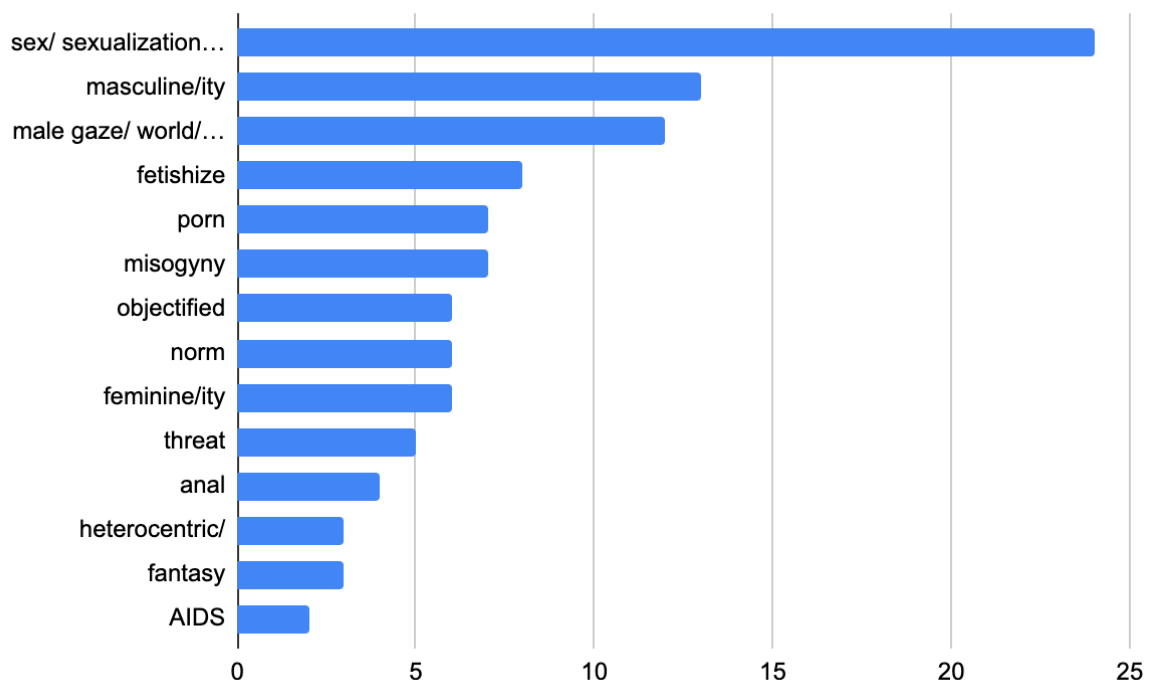

Рисунок 2. Ключові слова, викладені та згруповані з набору даних Quora

Загалом, проведене дослідження було трудомістким та достатньо новітнім із точки зору аналізу онлайн даних, особливо із відкритих форумів

як Quora, та, враховуючи нашу досить сенситивну тему дали цікаві результати.

РОЗДІЛ 3. Закономірності та тренди в соціологічних вимірах ставлення користувачів мережі «Quora» до геїв та лесбійок

Після групування ключових слів та окреслення категорій ми отримали п'ять кластерів для дослідження, а саме - сексуалізація/ фетишізація/ об'єктивізація лесбійок; жіночність/ маскулінність; вплив порно та сприйняття сексуального життя; гетероцентричний/ гетеронормативний світ; суспільство, де домінують чоловіки, згаданих у коментарях та які ми більше детально розглянемо далі.

Намагаючись знайти відповіді на питання «Чи є лесбійки більш прийнятими у суспільстві, ніж геї?» на запитання, ми виявили, що з 52 досліджуваних відповідей було дано лише 5 прямих відповідей «так» і 3 «ні». Однією з головних причин цього ми вважаємо складність та інтерсекційність теми та безліч факторів, які впливають на думку людей з цього приводу. Зазвичай, у анонімному просторі може бути простіше висловити свою думку та саме можливість аномічності може спонукати до більш розлогих відповідей на питання та поширень думок [Haq, Braud and Hui, 2020].

По-перше, давайте розглянемо кластер сексуалізації/ фетишізації/ об'єктивізації лесбійок, оскільки він включав найбільш часто згадувані ключові слова. Коментатори цієї групи намагалися показати, що навіть якщо лесбійки сприймаються краще, ніж геї, це не має значення в загальній картині світу, оскільки вони розглядаються лише як об'єкти та бажані іграшки (для чоловіків). Коментарі в основному стосувались питання знецінення лесбійок та їхніх стосунків, знайдені ідеї та погляди виглядали дещо як «лесбійок сприймають краще лише тому, що гетеросексуальні цисгендерні чоловіки вважають їх привабливими та сексуальними», «гетеросексуальні чоловіки просто хочуть зайнятись з ними сексом втрюх, тому вони краще ставляться до лесбійок», «жінки, загалом, сприймаються

як пасивний сексуальний об'єкт, лесбійки тим більше» та «гетеросексуальним чоловікам важко усвідомити, що жінка хоче мати серйозні стосунки з іншою жінкою» (тут та далі всі «цитати» створені вручну як прототипи типових реальних відповідей). Дегуманізація та відчуженість є важливим та складним фактором при дослідженні ставлення до лесбійок через те, як їх зображують медіа та гетеросексуальні чоловіки у своїх фантазіях.

Другий кластер, фемінність/ маскулінність, обертається навколо зв'язку між геями та лесбійками, їх репрезентацією та тиском на те, щоб відповідати традиційному погляду на жіночність та маскулінність. У коментарях люди порушували такі питання, як тиск суспільства, щоб вони вписувалося в їхні гендерні норми та уявлення про жіночі та чоловічі риси, та як вони повинні виглядати. Люди згадували, що «гетеросексуальні чоловіки не відчують, що їх маскулінності загрожують лесбійки, як вони відчують, коли поруч є неконформні чоловіки-геї», та «до жінок з маскулінними характеристиками можна ставитися як до томбой, оскільки це не асоціюється автоматично із тим, що перед ними лесбійка. У той час як до фемінних чоловіків ставляться як до геїв, незалежно від того, чи є вони ними насправді». Звичайно, тут ми можемо згадати про гегемонну маскулінність і про владу та доступ, які зазвичай з нею асоціюються.

Люди, ще не дотримуються та відходять від традиційних гендерних ролей страждають потім від наслідків цього. Є певне упередження, щодо чоловіків, як демонструють свою фемінність - їх часто одразу відносять до геїв, жінок же, при будь яких проявах маскулінності записують у ряди лесбійок [Blashill & Powlishta, 2009; Kite & Whitley, 1998]. Нестабільність гендерної ролі у чоловіків може стимулювати їх антигейську / анти-лгбт поведінку, задля посилення особистої маскулінності [Kite & Whitley, 1998; Parrott, 2009].

Звичайно, не треба забувати, що гетеросексуальні маскулінності змінюються і не обов'язково покладаються на гомофобні практики. Отже, важливо переосмислити прийняті моделі, такі як теорія гегемонної маскулінності Коннелла і модель маскулінності Кіммела як засновані на незмінній гомофобній динаміці [Connell, 1987 & Kimmel, 2005 & 2008]. Десятиліття політичної активності лесбійок та геїв підвищили впізнаваність гомосексуалів і спричинили зміни у ставленні до толерантності та прийняття.

У той час як чоловіків винагороджують за демонстрацію гегемонної маскулінності, жінки будуть покарані за прояв маскулінності, а чоловіків — за жіночу поведінку [Connell, 1987]. Існування гегемонної маскулінності призводить до маргіналізації та підпорядкування інших форм маскулінності. Ця концепція «іншого» людей, які не демонструють гегемонну маскулінність, може призвести до того, що вони будуть виключені з частини суспільства [Connell, 2020].

Третій кластер - це вплив порно та сприйняття сексуального життя, вже назва чітко говорить про себе і охоплює ідеї викривленого сприйняття сексу загалом, і сексу геїв та лесбійок зокрема. Перш за все, питання потягу чоловіків до лесбійського порно обговорювалося в контексті «лесбійське порно популярне, тому люди ставляться до них краще». Гей-порно та секс, навпаки, згадуються як «відразливий», анальний секс, пов'язаний з чимось брудним, та тим, що «тригерить» гомофобів, як «думки про анальний секс, нагадують про основні функції ануса». Тому люди пояснювали свою (і чужу) думку через бачення «привабливе та сексуальне проти відразливого». До цієї ж категорії ми відносимо коментарі щодо захворювань, що передаються статевим шляхом, та СНІДу, зокрема, що здебільшого стосуються геїв та їхнього сексуального життя. У коментарях йшлося про те, що «здебільшого гірше сприйняття геїв у суспільстві викликають

причини здоров'я, люди просто намагаються захистити себе», та несхвалення «безладної сексуальної поведінки, яка популярна серед геїв, є ще одним фактором, який призводить до сприйняття них небезпечними, адже від хвороб гинуть люди».

Наступною категорією є гетероцентричний/гетеронормативний світ із коментарями, які кажуть, що «чоловіки мають проблеми з відмовами від жінок загалом, і після цього до них погано ставляться, але той факт, що лесбійки відкидають чоловіків як категорію, а не індивідуально, не дуже добре вкладається у гетероцентричний світ». Звичайно, тут ми ще можемо додати думки щодо традиційних гендерних норм та нав'язаної гетеросексуальності, наприклад, як у роботі Джозефа Веллмана та Шеннон Маккой, де вони розглядають як традиційні гендерні норми та відхід (порушення них) може впливати на більш негативне ставлення до геїв та лесбійок [Wellman & McCoy, 2014].

Беттінсолі та його колеги [Bettinsoli, 2020] також висвітлюють низку проблем, пов'язаних із негативним ставленням до геїв і лесбійок, таких як гендерні норми та сексуальні упередження, і посилаються на концепцію гендерних норм, де прийнятною є лише та поведінка, що підживлює гетеронормативну систему. У ній чоловіки та жінки, які знаходяться у традиційній гетеросексуальній системі лише мають сенс як частини одне одного, саме це підсвічує цю систему як норму та необхідність [Glick & Fiske, 1996; Ingraham, 2006; Jackson, 2006; Rich, 1980].

Джудіт Батлер із концептом гетеросексуальної матриці іще раз доводить, що у традиційній гетеронормативній системі гомосексуалам нема місця та вони залишаються поза системою взагалі [Butler, 2002].

І останнє — це суспільство, де домінують чоловіки, де думки оберталися навколо патріархату, позицій влади та визнання. «Чоловіки-геї є більш дискримінованими, тому що вони більш помітні та про них говорять як в

особистому житті, так і в ЗМІ», та «лесбійок свідомо ігнорують і знецінюють у обох категоріях - як жінок так і як лесбійок, тому що вони, на відміну від геїв, є набагато більшою загрозою для патріархальної системи, де домінують чоловіки». Патріархат знову підводить нас до того, що від нього страждають як чоловіки, так і жінки. З одного боку, жінки, та лесбійки зокрема, відчують себе виключеними та невидимими в суспільстві, де домінують чоловіки, а їхні проблеми ігноруються. З іншого боку, чоловіки відчують сильний тиск, щоб вписатися в типову чоловічу та маскулінну категорію, де до всіх інших ставляться як до девіантів та взагалі не поважають.

ВИСНОВКИ

Прийняття лесбійок і геїв у суспільстві, безумовно, є інтерсекційною сферою, і навіть коли ми говоримо лише про перетин гендеру та сексуальної орієнтації, є багато питань, які слід вивчити. Для цієї роботи ми вирішили розпочати з деяких теоретичних основ, пов'язаних із маскулінністю та фемінінністю, гендерним порядком, обов'язковими гетеросексуальними практиками та гетеросексуальною матрицею, які допоможуть у розумінні теми. Дослідження Беттінсолі та його колег є однією з ключових робіт для вивчення, оскільки ми намагаємось вивчити та перевірити результати їхньої роботи на прикладі результатів дослідження онлайн-форуму [Bettinsoli, 2020]. У методологічній частині ми зосереджуємо на поясненні методології, яка буде використана, і плані роботи. Дослідження цієї статті є етнографічним онлайн-дослідженням коментарів, залишених у різних темах Quora, пов'язаних з цією темою. Після аналізу та групування відповідей ми розділили їх на п'ять категорій: сексуалізація/ фетишізація/ об'єктивізація лесбійок; жіночність/ маскулінність; вплив на сприйняття порно та сексуального життя; гетероцентричний/ гетеронормативний світ; суспільство, де домінують чоловіки, яке висвітлювалося як пояснення різного сприйняття лесбійок і геїв. Для потенційного розширення нашого дослідження, було би цікаво розширити сферу аналізу та порівняти думки на різних форумах задля глибшого дослідження ставлення до геїв та лесбійок.

Загалом, у відповідях були різні думки, і більшість із них говорили про те, що коли ми говоримо про прийняття геїв та лесбійок, це може обернутися непродуктивним аргументом про те, кого більше пригнічують, коли зрозуміло, що страждають обидві сторони. Навіть якщо б ми відповіли «так» на питання «Чи сприймають лесбійок краще, ніж геїв», у нас все одно залишаються невтішні причини цього, як-от неповага, об'єктивізація,

сексуалізація та невидимість жінок загалом. Якщо ж відповідь «ні», то ми стикаємося з суспільством, де домінують чоловіки, знуцаннями над чоловіками, які не вважаються традиційно маскулініними та гетеронормативним світом, у який важко вписатися.

Підводячи підсумки, ми визначили особливості соціологічних вимірів ставлення користувачів соціальних мереж до геїв та лесбійок за допомогою проведення онлайн етнографічного дослідження ставлення до них користувачів мережі “Quora” та виділили п’ять категорій та причин різного ставлення до згаданих груп.

Також, ми охарактеризували соціологічні підходи дослідження причин різного ставлення до геїв та лесбійок завдяки аналізу робіт вітчизняних та міжнародних авторів: Т. Марценюк, Г. Алпорт, А. Бланшил, К. Коліер, Р. Коннел, Дж. Дін, Т. Едвартс, Дж. Веллман та Дж. Батлер, дослідили історію формування досліджень щодо ставлення до геїв та лесбійок та їх утисків, та співвіднести соціологічні концепти досліджень із нашою темою.

У роботі ми розкрити можливості онлайн етнографічного дослідження для аналізу даних у відкритих онлайн джерелах, таких як онлайн форуми та дослідили потенціал та евристичні можливості порівняльного соціологічного аналізу змісту відповідей стосовно ставлення користувачів у мережі “Quora” завдяки аналізу та систематизації робіт Т. Харта, К. Хайна, А. Маркхам та Дж. Скагебі.

До того ж, ми визначили закономірності та тренди в соціологічних вимірах ставлення користувачів мережі «Quora» до ЛГБТК+ спільнот завдяки проведенню онлайн етнографічного дослідження та визначенню п’яти категорій відповідей: сексуалізація/ фетишізація/ об’єктивізація лесбійок; жіночність/ маскулініність; вплив на сприйняття порно та сексуального життя; гетероцентричний/ гетеронормативний світ;

суспільство, де домінують чоловіки через які ми змогли проаналізувати різницю у ставленні до геїв та лесбійок.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Марценюк Т. О. Крос-культурний аналіз ставлення населення до геїв та лесбійок : Україна, Швеція, Іспанія, Угорщина та Німеччина / Марценюк Т.О., Новик Т.О., Святненко Н. В. // Український соціум. - 2014. - № 1(48). - С. 31-43
2. Allport, G. W. (1954). *The nature of prejudice*. New York, NY: Addison Wesley.
3. Amnesty International. (2018). *LGBTI Rights*. Retrieved from <https://www.amnesty.org/en/what-we-do/discrimination/lgbt-rights/>
4. Bettinsoli, M. L., Suppes, A., & Napier, J. L. (2020). Predictors of Attitudes Toward Gay Men and Lesbian Women in 23 Countries. *Social Psychological and Personality Science*, 11(5), 697–708. <https://doi.org/10.1177/1948550619887785>
5. Blashill, A. J., & Powlishta, K. K. (2009). Gay stereotypes: The use of sexual orientation as a cue for gender-related attributes. *Sex Roles*, 61, 783–793. doi:10.1007/s11199-009-9684-7
6. Bromgard, G., & Stephan, W. G. (2006). Responses to the stigmatized: Disjunctions in affect, cognition and behavior. *Journal of Applied Social Psychology*, 36, 2436–2448. doi:10.1111/j.0021-9029.2006.00111.x
7. Bruckman, A. (2002). “Ethical Guidelines for Research Online”, <http://www.cc.gatech.edu/~asb/ethics/>
8. Butler, J. (2002). *Gender trouble.*, p. 19, 213, Routledge
9. Collier, K. L., Bos, H. M., & Sandfort, T. G. (2012). Intergroup contact, attitudes toward homosexuality, and the role of acceptance of gender non-conformity in young adolescents. *Journal of Adolescence*, 35, 899–907.
10. Connell, R. W. (1987). *Gender and Power*. Palo Alto, CA: Stanford University Press

11. Connell, R. W. (1990). The State, Gender, and Sexual Politics: Theory and Appraisal. *Theory and Society*, 19(5), 507–544.
<http://www.jstor.org/stable/657562>
12. Connell, R. W. & Messerschmidt J. (2005). “Hegemonic Masculinity: Rethinking the Concept.” *Gender & Society* 19(6):829–59.
13. Connell, R.W. (2020). *Masculinities.*, p. xxi, Routledge.
14. Dean, J. J. (2013). Heterosexual Masculinities, Anti-homophobic, and Shifts in Hegemonic Masculinity: The Identity Practices of Black and White Heterosexual Men. *The Sociological Quarterly*, 54(4), 534–560.
<http://www.jstor.org/stable/24581873>
15. Eagly, A. H., & Mladinic, A. (1989). Gender stereotypes and attitudes toward women and men. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 15, 543–558.
16. Edwards, T. (2005). Queering the pitch?: gay masculinities. In M. S. Kimmel J. Hearn, & R. W. Connell *Handbook of studies on men & masculinities* (pp. 51-68). SAGE Publications, Inc.,
<https://dx.doi.org/10.4135/9781452233833.n4>
17. Glick, P., & Fiske, S. T. (1996). The ambivalent sexism inventory: Differentiating hostile and benevolent sexism. *Journal of Personality and Social Psychology*, 70, 491–512.
18. Glick, P., Fiske, S. T., Mladinic, A., Saiz, J. L., Abrams, D., Masser, B., ... Annetje, B. (2000). Beyond prejudice as simple antipathy: Hostile and benevolent sexism across cultures. *Journal of Personality and Social Psychology*, 79, 763–775.
19. Gordon, A. R., & Meyer, I. H. (2007). Gender nonconformity as a target of prejudice, discrimination, and violence against LGB individuals. *Journal of LGBT Health Research*, 3, 55–71.

20. Guth, J. T. (1978). Invisible women: Lesbians in America. *Journal of Sex Education and Therapy*, 4, 3–6.
21. Haddock, G., Zanna, M. P., & Esses, V. M. (1993). Assessing the structure of prejudicial attitudes: The case of attitudes toward homosexuals. *Journal of Personality and Social Psychology*, 65, 1105–1118. doi: 10.1037/0022-3514.65.6.1105
22. Hamilton, L. (2007). “Trading on Heterosexuality: College Women’s Gender Strategies and Homophobia.” *Gender & Society* 21(2):145–72.
23. Haq, E. ul., Braud, T. and Hui, P., (2020). Community Matters more than Anonymity: Analysis of User Interactions on the Quora Q&A Platform. *IEEE/ACM International Conference on Advances in Social Networks Analysis and Mining (ASONAM)*, 2020, pp. 94-98, doi: 10.1109/ASONAM49781.2020.9381425.
24. Hart, T. (2017). *Online Ethnography*. doi:10.1002/9781118901731.iecrm0172.
25. Hebl, M. R., Foster, J. B., Mannix, L. M., & Dovidio, J. F. (2002). Formal and interpersonal discrimination: A field study of bias toward homosexual applicants. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 28, 815– 825. doi:10.1177/0146167202289010
26. Hennen, P. (2008). *Fairies, Bears, and Leathermen*. Chicago, IL: University of Chicago Press.
27. Herek, G. M. (2000). The psychology of sexual prejudice. *Current Directions in Psychological Science*, 9, 19 –22. doi:10.1111/1467-8721.00051
28. Herek, G. M. (2002). Gender gaps in public opinion about lesbians and gay men. *Public Opinion Quarterly*, 66, 40–66.
29. Herek, G. M. (2009). Sexual prejudice. In T. Nelson (Ed.), *Handbook of prejudice* (pp. 441– 467). New York, NY: Psychology Press.

- 30.Hicks, G. & Lee T. (2006). "Public Attitudes toward Gays and Lesbians: Trends and Predictors." *Journal of Homosexuality* 51(2):57–77.
- 31.Hine, C. (2000). *Virtual ethnography*. London: SAGE.
- 32.Hine, C. (2008). *Virtual ethnography: Modes, varieties, affordances*. In N. G. Fielding, R. M. Lee, & G. Blank (Eds.), *Sage handbook of online research methods* (pp. 257–270). Los Angeles: SAGE.
- 33.Hochschild, A. (1989). *The Second Shift*. New York: Viking.
- 34.Ingraham, C. (2006). *Thinking straight, acting bent*. In K. Davis, M. Evans, & J. Lorber (Eds.), *Handbook of gender and women's studies* (pp. 307–321). London, England: Sage.
- 35.Jackson, S. (2006). *Interchanges: Gender, sexuality and heterosexuality: The complexity (and limits) of heteronormativity*. *Feminist Theory*, 7, 105–121.
- 36.Kimmel, M. (2005). *The Gender of Desire*. Albany: State University of New York Press.
- 37.Kimmel, M. (2005). *The Gender of Desire*. Albany: State University of New York Press.
- 38.Kimmel, M. (2008). *Guyland*. New York: Harper Collins.
- 39.Kinder, D. R., & Sears, D. O. (1981). *Prejudice and politics: Symbolic racism versus racial threats to the good life*. *Journal of Personality and Social Psychology*, 40, 414 – 431. doi:10.1037/0022-3514.40.3.414
- 40.LaMar, L., & Kite, M. (1998). *Sex differences in attitudes toward gay men and lesbians: A multidimensional perspective*. *Journal of Sex Research*, 35, 189–196.
- 41.Lamble, S. (2009). *Unknowable bodies, unthinkable sexualities: Lesbian and transgender legal invisibility in the Toronto women's bathhouse raid*. *Social and Legal Studies*, 18, 111–130.

42. Loftus, J. (2001). "America's Liberalization in Attitudes toward Homosexuality, 1973 to 1998." *American Sociological Review* 66(5):762–82.
43. Markham, A. N. (2005). The methods, politics, and ethics of representation in online ethnography. In N. K. Denzin & Y. S. Lincoln (Eds.), *The Sage handbook of qualitative research* (3rd ed., pp. 793–820). Thousand Oaks, CA: SAGE.
44. Markham, A. N., & Buchanan, E. (2012). Ethical decision-making and Internet research 2.0: Recommendations from the AoIR ethics working committee. Retrieved from <http://www.aoir.org/reports/ethics2.pdf> (accessed December 6, 2016). Association of Internet Researchers (AoIR).
45. Marshall, B. L. (1994). *Engendering modernity: feminism, social theory, and social change*. Cambridge: Polity Press
46. McConahay, J. B. (1983). Modern racism and modern discrimination: The effects of race, racial attitudes, and context on simulated hiring decisions. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 9, 551–558. doi: 10.1177/0146167283094004
47. Novak M. C., (2019) What Is Quora? Everything a Beginner Needs to Know [Электронный ресурс] / Mary Clare Novak. – 2019. – Режим доступа до ресурсу: <https://learn.g2.com/what-is-quora>.
48. Parrott, D. J. (2009). Aggression toward gay men as gender role enforcement: Effects of male role norms, sexual prejudice, and masculine gender role stress. *Journal of Personality*, 77, 1137–1166. doi:10.1111/j.1467-6494.2009.00577.x
49. Perez, C. C. (2019). *Invisible women: Exposing data bias in a world designed for men*. London, England: Vintage.
50. Pilcher, J., & Whelehan, I. (2004). *Fifty key concepts in gender studies*. SAGE Publications Ltd, <https://dx.doi.org/10.4135/9781446278901>

51. Pistella, J., Tanzilli, A., Ioverno, S., Lingiardi, V., & Baiocco, R. (2018). Sexism and attitudes toward same-sex parenting in a sample of heterosexuals and sexual minorities: The mediation effect of sexual stigma. *Sexuality Research and Social Policy*, 15, 139–150.
52. Poteat, V. P., & Espelage, D. L. (2005). Exploring the relation between bullying and homophobic verbal content: The Homophobic Content Agent Target (HCAT) Scale. *Violence and Victims*, 20, 513–528.
53. Quora. (n.d.). <https://www.quora.com/>. Retrieved February 9, 2022, from <https://www.quora.com>
54. Rich, A. (1980). Compulsory heterosexuality and lesbian existence. *Signs: Journal of Women in Culture and Society*, 5, 631–660.
55. Rich, A. (1984). Compulsory heterosexuality and lesbian existence. In A. B. Snitow, C. Stansell, & S. Thompson (Eds.), *Desire: The politics of sexuality*. London: Virago.
56. Romano, N. & Donovan, C. & Chen, H. & Jr, J. (2003). A Methodology for Analyzing Web-Based Qualitative Data. *J. of Management Information Systems*. 19. 213-246. 10.1080/07421222.2003.11045741.
57. Schippers, M. (2007). “Recovering the Feminine Other: Masculinity, Femininity, and Gender Hegemony.” *Theory and Society* 36:85–102.
58. Sedgwick, E. K. (1985). *Between men: English literature and male homosexual desire*. New York: Columbia Press.
59. Sedgwick, E. K. (1990). *Epistemology of the closet*. Berkeley: University of California Press.
60. Sedgwick, E. K. (1995). “Gosh, Boy George, you must be awfully secure in your masculinity!” In M. Berger, B. Wallis, & S. Watson (Eds.), *Constructing masculinity*. London: Routledge.

61. Skågeby, J. (2009). Exploring Qualitative Sharing Practices of Social Metadata: Expanding the Attention Economy. *The Information Society*, 25, 60-72. 10.1080/01972240802587588.
62. Skågeby, J. (2011). Online Ethnographic Methods : towards a qualitative understanding of virtual community practices. In *Handbook of Research on Methods and Techniques for Studying Virtual Communities: Paradigms and Phenomena*. Retrieved from <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:su:diva-39019>
63. Span, S. A., & Vidal, L. A. (2003). Cross-cultural differences in female university students' attitudes toward homosexuals: A preliminary study. *Psychological Reports*, 92, 565–572
64. Stein, A. (2005). "Make Room for Daddy: Anxious Masculinity and Emergent Homophobias in Neopatriarchal Politics." *Gender & Society* 19:601–20.
65. Stephan, W. G., & Stephan, C. (2000). An integrated threat theory of prejudice. In S. Oskamp (Eds.), *Reducing prejudice and discrimination* (pp. 23– 45). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.
66. Talley, A. E., & Bettencourt, B. A. (2008). Evaluations and aggression directed at a gay male target: The role of threat and antigay prejudice. *Journal of Applied Social Psychology*, 38, 647– 683. doi:10.1111/j.1559-1816.2007.00321.x
67. Waling, A. (2019). Rethinking Masculinity Studies: Feminism, Masculinity, and Poststructural Accounts of Agency and Emotional Reflexivity. *The Journal of Men's Studies*, 27(1), 89–107. <https://doi.org/10.1177/1060826518782980>
68. Wellman, J. D., & McCoy, S. K. (2014). Walking the straight and narrow: Examining the role of traditional gender norms in sexual prejudice.

Psychology of Men & Masculinity, 15(2), 181–190.
<https://doi.org/10.1037/a0031943>

69. Wellman, J. D., & McCoy, S. K. (2014). Walking the straight and narrow: Examining the role of traditional gender norms in sexual prejudice. *Psychology of Men & Masculinity*, 15(2), 181–190.
<https://doi.org/10.1037/a0031943>
70. Whitley, B. E. (2001). Gender-role variables and attitudes toward homosexuality. *Sex Roles*, 45, 691–721.
71. Wolcott, H. F. (1999). *Ethnography: A way of seeing*. Walnut Creek, CA: AltaMira Press.
72. Wynan, M. A., & Snyder, M. (1997). Attitudes toward “gays in the military”: A functional perspective. *Journal of Applied Social Psychology*, 27, 306–329. doi:10.1111/j.1559-1816.1997.tb00634.x